

Vnanje države.

Nemško. Nemški cesar se je že vrnil iz svete dežele domov. Koncem tega meseca se bo otvorilo zborovanje novoizvoljenega državnega zbora. Predsednikom bo baje izvoljen član katoliškega centra baron dr. Hertling, dober govornik in veščak v socialpolitičnih vprašanjih. Vlada misli novoizvoljene poslance razveseliti z novimi vojaškimi predlogi. Slabo veselje, kajti izdatki za vojaštvo so v Nemčiji že itak neizmerno visoki.

Srbsko. V Srbiji se je mnogim dosedanjim neprilikam, ki jih je po največ provzročil razkralj Milan, v poslednjem času pridružila še jedna, ki utegne postati zelo nevarna za dosedanjo vladarsko hišo in sploh za celo deželo. Kakor je posneti iz neke knjižice, ki jo je izdal neki bivši minister v Curihu, trudi se namreč razkralj na vso moč, da bi prišel na srbski kraljevski prestol njegov nezakonski sin Obren. To mora baje izvesti vsled neprestanega pritiska od strani Obrenove matere, neke Grkinje, soproge nekega bivšega ministra, ki se je skrivaj poročila z Milanom. Zapretila je razkralju, da objavi vsa njegova tajna pisma, katerih ima več, ako ji ne pripomore do kraljevega imena. Izvesti pa meni Milan to tem laglje, ker bo leha kralj Aleksander za neozdravljivo boleznijo in ki ga prej ali slej naredi gotovo nezmožnega za vladanje. Velesile, katere imajo tu kaj besede, bodo morale v pravem času stopiti na noge, ako je namreč kaj resnice v teh odkritjih.

Cerkvene zadeve.

Kaj je katoliška cerkev za človeštvo storila?

(Apologetični pogovori.)

III.

Kakor je katoliška cerkev skrbela za izobrazbo narodov v obče, tako si je posebej za naš slovenski narod v tem oziru pridobila neminljivih zaslug. Učitelji našega naroda bili so večinoma duhovniki. Kdo ne pozna slavnih začetnikov našega slovstva, ki so marljivo orali ledino zapuščene in zaničevane slovenščine? Z zlatimi črkami so zapisana njih imena v naši slovstveni zgodovini. Japelj, Vodnik, Ravnikar, Metelko, Jarnik, Volkmar, Krempelj, pred vsemi pa naš nesmrtni Slomšek so imena, koja mora visoko spoštovati vsak pravi Slovenec. Za narodno omiko, za šolsko izobrazbo so velezasluzni. Koliko so žrtvovali, osrečiti narod z dobrimi šolami! Kako so se trudili, podučiti ga! Ganljivo piše Slomšek v Volkmerjevem životopisu: Poduk mladine je prijazna jutrajna zarija za dušo. Če se ne očedi drevce, bo zrastle trnjevo; če se ne požlahtni mlado drevó, ostane grčav divjak; ravno tako tudi deca. Malo, malo je bilo še za rajnega Volkmarja šol po deželi. Lehko si po devet župnij prehodil, poprej ko si eno šolo našel; le po mestih in pa v kakšnem trgu so vsakdanjo šolo imeli. Bila je to velika škoda za narod. Dobra šola glavo razjasni in srce za dobro ogreje in to je šole prvi, sveti namen. Učiti otroke po krščansko živeti, si za časno in za izveličanje večno skrbeti, za to je šola. Pošteno dejanje ima v šoli prvo, posvetno znanje še le drugo mesto. Dobro je, znati pisati in brati, pa stokrat boljše, pošteno ravnati.

Kdor tako ravna in uči, ta modro mladino podučuje. Tak je pravi pospeševatelj blagodejne izobrazbe, tak je pravi narodni prijatelj in dobrotnik. Po takem načelu so se tudi starejši duhovniki ravnali, ki so šole ustanovljali, ali pa že obstoječe vzdrževali. Volkmar, rojen Ljutomerčan, je povsod, kamorkoli je v svoji duhovski službi prišel, imel posebno šolo, v kateri je mladeniče ne le pisati, marveč tudi krščanskega nauka in

pravega, čednega zadržanja učil. Stariši vseh stanov so mu svoje otroke zaupali, kajti ni učil za posvetno plačilo iz dobičkarije, temveč iz gole ljubezni božje in do mladeži, v skrbi za občni blagor svoje domovine. Lepše, kakor lastni stariši je Volkmar za svoje učence skrbel. Bil jim ni samo učenik, ampak tudi oče in mati. Ubožne kmetiške mladeniče, ki so zdrave pameti pa čednega vedenja bili, je dobrotljivi Volkmar iz svojega oskrbel, naj bo za živež, streho ali šolo.

Najbolj je svoje dni po naših krajih latinskih šol pomanjkovalo. Duhovniki so potem ustanovili v starodavnih Rušah ob Dravi domačo akademijo ali učno družbo, v koji je mnogo vrlih mož vsakega stanu izraslo, med katerimi učeniki so bili Jamniki najimenitnejši. Tako vrlo so se z mladino obnašali, da so zlahtni in visoki gospodje iz daljnih krajev svoje sinove v ruško šolo dajali. Ko je pa v Rušah višja šola nehala, je pa častiti in učeni Volkmar posebno šolo v Ptujju začel in pozneje kot kaplan pri sv. Vrbanu poleg Ptujja tako vspešno nadaljeval, da je bila Volkmarjeva učilnica rodovitno semenišče slovečih možev, ki so slava svojega ljudstva. Ni stanú, v katerem se ne bi Volkmarjevi učenci častili. Duhovskega stanú so bili lavantinski škof Ignacij Cimerman, rojen Bisterčan, ki je bil več let v Ptujju in pri sv. Vrbanu Volkmarjev učenec. V drugem desetletju tega veka je v naši škofiji živel dvajset dekanov, župnikov in drugih duhovnikov, ki so bili vsi Volkmarjevi učenci. Vojaškega stanú je bil Majnrad baron Geppert, c. kr. višji zapovednik, hraber vojščak in slaven junak. In njemu enakih je bilo v najvišjih vojaških službah še mnogo drugih Volkmarjevih učencev.

Na Pongvi je živel in deloval drug duhovnik, ki se je enako z Volkmarjem odlikoval po neizmerni ljubezni do šole. Bil je Jakob Pražnikar, ki je potem bil župnik v Gornji Polskavi, kjer je l. 1841. umrl. On je v svoji kaplaniji uredil izvrstno šolo, iz katere je izšel največi Slovenec novejšega veka, naš divni Slomšek.

In kdo je ustanovil naše sedaj obstoječe višje gimnazije? Zgodovina nam to pové. Mariborska gimnazija nastala je l. 1757. Ustanovili so jo očetje jezuiti. V sedanjem bogoslovju bilo je stanovanje za nje in za učence, sredi je bil lepa cerkev sv. Alojzija, na drugej strani od nje pa je bila gimnazija, v koji se je podučevalo do l. 1891.

Janez Pavel Ješenak, rojen Slovengradčan, bivši prošt lavantinske stolne cerkve, so pa ustanovitelj celjske gimnazije. Ker je bilo veliko pomanjkanje duhovnikov, so želeli ustanoviti zavod, ki bi škofiji v tem oziru nekoliko opomogel. Ješenak se slavnega, a silno težavnega posla loti in z velikim Ardom je izposloval pri cesarju Francu l. 1803. ustanovitev celjske gimnazije, ki se je potem l. 1809. otvorila. Za Slovence je bila velevažnega pomena; od tiste dobe so začeli slovenski mladeniči študirati.

Koliko vpliva je imel rajni Slomšek pri ustanovitvah ljudskih šol, se ne da preceniti. Toliko je gotovo, da bi se moral vsak zaveden Slovenec, kadar pogleda naše srednje šole ali pa narodne učilnice, s hvaležnostjo spominjati katoliške cerkve, ki jih je posredno ali neposredno ustanovila. Ona je prava prijateljica narodne omike! Dr. A. M.

Dopisi.

Št. Lenart nad Laškim. Pri nas je bila zadnje nedeljo ustanovitev bralnega društva prav dobro obiskana. Pristopilo je koj 40 udov; za načelnika je bil izbran g. nadučitelj Knaflič, vrl mož, ki se močno trudi, da bi dosedaj še precej zaspane Šentlenarčane vzbudil narodno in gospodarsko. Poučeval jih je tudi ta dan prav lepo, omenjal zlasti tudi, da se društvo ni osnovalo zato, da bi se več pilo, ampak narobe, namen ima,

da se pijančenje zmanjša. Izvrsten nauk, ki naj bi se povsod izvrševal! Potem je razlagal g. potovalnik Bele o trsju in cepljenju; poslušali so ga ljudje z velikim zanimanjem; da bi se le tudi držali dobrih svetov, da bi naša osiromašena zemlja v kratkem znova zaživela in zabogatelala! Nadalje je govoril g. dr. Karlovšek izboren, z mnogimi izkustvenimi dogodbami zabeljen govor, kako skrbi in gospodari pameten kmet; nazadnje pa g. J. M. Kržišnik šaljivo in resno, kako je sedaj stanje kmetiškega ljudstva, kako propada in česa treba, da se bi ohranil in znovega učvrstil. Če prav je vse skupaj dolgo trpelo, vendar so ljudje vstrajali pazljivo do konca in z burnim pritirjevanjem govornikom kazali, da so umeli in da nečejo več biti stari zaspani Šentlenarčani, ampak bistri in zavedni gospodarji. Slov. dopisovalnica.

Iz Noršinec pri Ljutomeru. Na pretečeno nedeljo praznovalo je naše gasilno društvo blagoslovljanje brizgalnice in društvenega poslopja. Eno leto komaj obstoji to društvo in že ima zadosti udov in lepo orodje. Za našo okolico, kjer pretijo vsako leto nevarni požari, bode to velika dobrotá. Zato gre hvala vsem možem, ki so se trudili zato, in posebno načelniku Canjku Marku. Pa tudi drugi občani so marsikaj v ta namen darovali. S tem pa se je tudi pokazalo, kako nespametno so tisti ravnali, ki so hoteli usiliti tukaj nemško gasilno društvo. Za take poskuse pri nas ni prostora. Društvo bode imelo slovensko poveljništvo in bode tudi pristopilo slovenski gasilski zvezi.

Po blagoslovljanji izpregovoril je g. dr. Rosina iz Ljutomera v daljšem govoru in nas iskreno opominjal, biti složni in pa zvesti Slovenci. Videlo se je poslušalcem na lici, kako so užigale te besede. Zato je tudi zagrmel gromovit živijo, ko je govornik končal s spominom na presvitlega cesarja in njegovo petdesetletnico. Po govoru se je vršila vesela tombola z 62 dobitki. To je bil vesel in časten dan za občino Noršensko-Babensko.

Gornjigrad. (Mokrači.) Čudimo se, da je okrajno glavarstvo v Celju dovolilo socialno-mokraški shod za 6. t. m. v Gornjemgradu, dočim se podrugod, kakor n. pr. na Paki, tako boji izgredov. Prepovedalo se je še le potem, ko je gospa Fischerjeva brzojavila v Celje, da hočejo ti nebodi jih — treba zoper njeno voljo imeti shod v Fischerjevih prostorih.

Pravijo, da so naši mokraški navdušenci precej nevoljni, ker zadnji dopisnik ni natančno vsega poročal. Je pač menda v naglici zapisal namesto Janeza — Francejina, kateremu seveda se še ne sanja ne, kako misijonari in rogovili njegov bratec doma. Kako dobro je pa zadel strune zadnji dopisnik, sprevidimo iz tega, da so videli cenjenega g. L. zadnje nedeljo dopoldne pri obeh opravih v cerkvi. Tukaj se pa govori, ne vem, če imajo podrugod tudi enako prepričanje, da mokrači se le redkokedaj prikazejo v cerkvi. No, bo že s časom! So pač nevedneži zapeljani, drugače dobro mislijo, nekateri še celo prav modro. Slišimo namreč, da je imenovani gospod edini prošnik na mesto našega graščinskega nadoskrbnika, kar pa ni šala. Pravijo tudi, da je bil eden mokraški general celo iz Trsta. Tega seveda Janez ne spravi skupaj. Pisati in poslati pismo čez hribe in doline tje do Adrijanskega morja, to ni mala reč; za to je treba spretnega peresa. Kdor zna, pač zna.

Kar pa še zadnji dopisnik znabiti ni vedel, povem danes tiho na uho, da je še več razsvitljenih in nadobudnih mokraških glav pri nas. Mogoče, da jih o priložnosti objavimo, da jih bo vedel svet po vrednosti ceniti. Mi se že poznamo. Bodi še to povedano, da so ti junaki za zadnje ponesrečeno veselico nabrali nekaj kron skupaj. Pa, kedo jim bi to zameril, če so radi veseli, da le plačajo; ker naši krčmarji pravijo, da letošnjega ne bodo dajali na kredo. Pa še nekaj. Če misli ta nepoklicana mokraška stranka pri nas zgago delati, potem jim bo mo